

GREENPAPER

Biologisch & prijs

www.bionext.nl

Greenpaper Biologisch & prijs

In deze serie Greenpapers geven we antwoord op veelgestelde vragen over biologische landbouw en voeding. Hierbij zijn we uitgegaan van wetenschappelijk onderzoek, data van kennisinstellingen en onze eigen inhoudelijke experts.

In deze Greenpaper kom je meer te weten over biologisch en prijs. We horen vaak: 'Waarom zijn biologische producten zo duur?'. Om antwoord te geven op deze vraag bekijken we de verschillende sectoren en gaan we ook in op maatschappelijke en zorg kosten.

Maar eerst de definities:

- In de echte prijs zijn alle (externe) kosten voor natuurlijk en menselijk kapitaal opgenomen (denk aan waterzuivering).
- De eerlijke prijs is de beloning voor de extra inspanningen (bijvoorbeeld arbeid) die iedere schakel in de keten doet om externe kosten te vermijden.

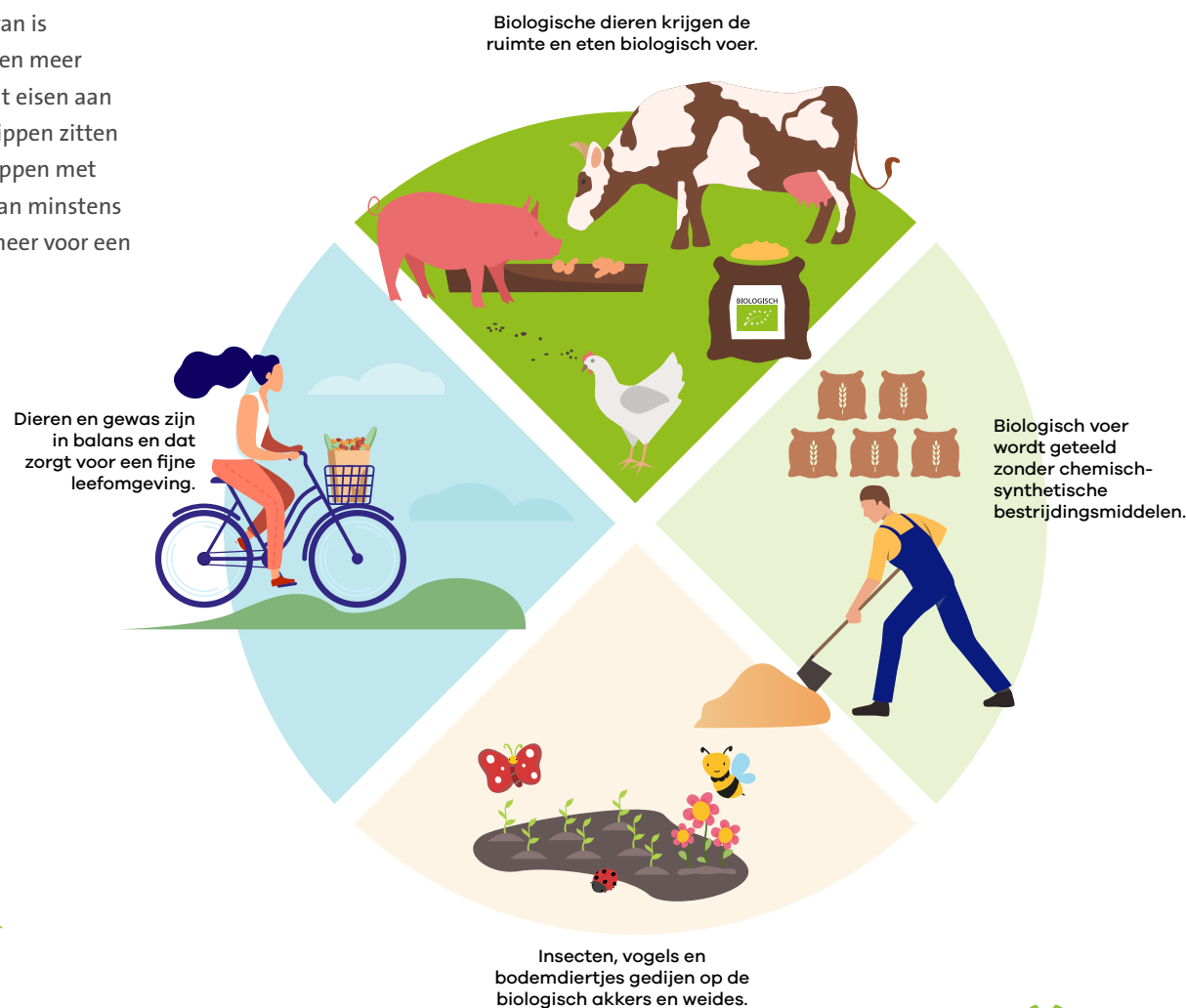
Dierlijke producten

Bij de productie van voeding worden de kosten die de producent maakt, doorberekend in het eindproduct. Waarom kosten biologische dierlijke producten meer? Die som is vrij eenvoudig te maken.

Meer ruimte kost meer geld

Ten eerste krijgen biologische dieren ook biologisch voer. De inkoopprijs hiervan is hoger dan die van gangbaar voer. Een ander verschil: biologische dieren hebben meer ruimte, en de grondprijzen zijn in Nederland hoog. Biologische landbouw stelt eisen aan hoeveel ruimte dieren binnen en buiten minimaal moeten hebben. Scharrekippen zitten bijvoorbeeld in een stal met negen kippen per vierkante meter. Biologische kippen met maximaal zes kippen per vierkante meter, plus een verplichte buitenruimte van minstens 4 vierkante meter per kip. De kosten per kip liggen dus hoger. Een paar cent meer voor een eitje, betaalt zich dus direct terug in dierenwelzijn.

“Een paar cent meer voor een eitje, betaalt zich direct terug in dierenwelzijn”

Plantaardige producten

Geen chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen

Bij het telen van gewassen gebruikt een biologische boer geen chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen of kunstmest. In 2018 was de afzet in Nederland voor bestrijdingsmiddelen meer dan 10 miljoen kilo werkzame stof, waaronder 2,9 miljoen kilo voor herbiciden tegen onkruid en loofdoding (CBS 2018). In de biologische landbouw zijn die laatste middelen sowieso verboden. Biologische boeren halen onkruid mechanisch of met de hand weg. Dit is erg arbeidsintensief. Maar door geen onkruidbestrijdingsmiddelen te gebruiken, kunnen ze ook niet in de omgeving terechtkomen.

Gewasrotatie en stroteelt

In de biologische landbouw wordt gewerkt met gewasrotatie. Dit is goed voor de biodiversiteit en de bodemvruchtbaarheid, maar het is ook arbeidsintensief vergeleken bij een bedrijf met een monocultuur. Er zijn zelfs biologische boeren die op dit moment experimenteren met stroteelt. Hierbij staat er op een akker om de paar meter een ander gewas. Dit is goed voor de bodem en de biodiversiteit, en zorgt voor een lagere ziekte en plagendruk.

Biologische verwerking

Ook voor de verwerking van biologische producten gelden strenge Europese normen. Zo is het niet toegestaan om synthetische geur-, kleur- en smaakstoffen toe te voegen. En er mogen geen verwerkingsmethoden worden gebruikt die misleidend kunnen zijn over 'de ware aard' van het product. Dat klinkt ingewikkeld, maar het betekent dat je weet wat je koopt.

Geen 'alternatieve ingrediënten'

Sommige producten in de supermarkt worden goedkoper gemaakt met alternatieve ingrediënten. Dan zit er bijvoorbeeld analoge kaas (nepkaas gemaakt van palmolie) op een pizza, of is de truffelolie gemaakt van synthetische geur- en smaakstoffen. Of vla met een vanillesmaak: dat klinkt bijna hetzelfde als vanillevla, maar betekent wat anders. In biologische producten mogen geen synthetische geur-, kleur- en smaakstoffen worden gebruikt, en de ingrediënten moeten duidelijk zijn. Ook mag je biologisch voedsel niet 'doorstralen' om bijvoorbeeld de houdbaarheid te verlengen. Je krijgt dus de kwaliteit waarvoor je betaalt.

Maatschappelijke kosten

Wereldwijd is de biodiversiteit de afgelopen vijftig jaar met 68 procent afgenomen. Grootchalige landbouw wordt gezien als de grootste bedreiging voor de biodiversiteit en de ecosystemen (WWF 2020). De landbouw heeft invloed op de zoetwatervoorraad, uitstoot van broeikasgassen en verarming van de bodem. Dit heeft grote gevolgen voor de hele maatschappij.

Bestrijdingsmiddelen in het grondwater

In de biologische landbouw wordt zo veel mogelijk gewerkt mét de natuur, om zo de negatieve impact te verkleinen. Biologische boeren gebruiken geen chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen. Dit heeft een positief effect op het grond- en drinkwater. Uit onderzoek blijkt namelijk dat bij een kwart van circa tweehonderd drinkwaterwinningen, restanten van chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen zijn aangetroffen in het grondwater (Swartjes et al. 2016). Dit moeten de drinkwaterbedrijven reinigen, en de kosten worden doorberekend in de vorm van belastingen.

In een onderzoek van Sanders & Heß van het Thünen Instituut valt dan ook te lezen dat daarom biologische landbouw wordt aanbevolen in waterwingebieden. Door deze middelen niet te gebruiken, komen ze ook niet in het grondwater terecht. Biologische boeren gebruiken alleen middelen van natuurlijke oorsprong. Deze breken over het algemeen sneller af.

Niet alleen het middelengebruik heeft invloed op de kwaliteit van het water, ook het verhoogde organische stofgehalte in biologische akkers verbetert de waterkwaliteit van oppervlakte- en grondwater (Faber et al. 2009). Door de manier van werken beperkt de biologische landbouw zijn negatieve impact op de algemene maatschappelijke kosten.

Mestgebruik

Daarnaast gebruiken biologische boeren enkel natuurlijke mest en compost. Het gebruik van kunstmest kent namelijk een aantal grote nadelen. Zo wordt bij de productie van kunstmest veel lachgas uitgestoten. Bovendien kost het heel veel energie om te produceren. De productie van kunstmest is verantwoordelijk voor 10 procent van alle landbouwemissies wereldwijd. En voor 1 procent van de totale, door mensen veroorzaakte uitstoot van broeikasgassen (Scialabba & Müller-Lindenlauf 2010).

Te veel broeikasgassen zorgen ervoor dat de temperatuur op aarde stijgt. Door deze klimaatverandering krijgen we steeds vaker te maken met extremere weersomstandigheden. Dit brengt weer ecologische en maatschappelijke kosten met zich mee.

Wil je hier meer over lezen? Download dan ook onze Greenpaper Klimaat via www.bionext.nl/thema-s/klimaat.

“In de biologische landbouw wordt zo veel mogelijk gewerkt mét de natuur”

Zorgkosten

De impact van gewasbeschermingsmiddelen

Mensen komen in aanraking met gewasbeschermingsmiddelen via voedsel, water, lucht of (in)direct contact. Dat geldt zeker voor de boeren zelf en hun medewerkers. Blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen is in verband gebracht met ziektes als kanker, Alzheimer en Parkinson, maar ook met hormoonverstoringen, ontwikkelingsstoornissen en vruchtbaarheidsproblemen. Ze kunnen daarnaast tal van neurologische gezondheidseffecten veroorzaken, zoals geheugenverlies, coördinatieverlies, verminderd visueel vermogen en verminderde motorische vaardigheden. Andere mogelijke effecten zijn astma, allergieën en overgevoeligheid. Deze symptomen zijn vaak erg subtiel en worden door de medische gemeenschap niet altijd herkend als een klinisch effect van gewasbeschermingsmiddelen (UN Human Rights Council 2017).

Een voorbeeld over een gewas dat niet in Nederland wordt verbouwd: 24 procent van de insecticiden en 11 procent van de pesticiden wordt gebruikt in de katoenindustrie. Dat terwijl dit slechts op 2,4 procent van de wereldwijde akkerbouwgrond wordt verbouwd (WWF 2013). Dit heeft enorme invloed op de mensen die er werken. In Nederland was er in 2019 nog veel ophef na een uitzending van Zembla. In deze uitzending onderzocht Zembla de effecten van bestrijdingsmiddelen in de bollenteelt. Steeds meer omwonenden maken zich zorgen over wat deze middelen op de lange termijn met hun eigen gezondheid doen. Deze kosten zitten niet in het eindproduct, maar werken wel door in de maatschappelijke kosten voor de gezondheidszorg.

“Sommige kosten zitten niet in het eindproduct, maar werken wel door in de maatschappelijke kosten”

Tot slot

Op dit moment is het zo dat de prijs van een product niet de afspiegeling is van de echte prijs. Kosten voor afbraak van natuur en biodiversiteit, CO₂-uitstoot, vervuiling van het water, dierenleed en gezondheid zijn niet in de prijs inbegrepen. De prijs van één product is een complex resultaat van vele factoren. In de biologische sector streven we naar een echte én een eerlijke prijs. Daarin zijn de kosten, baten en risico's verdeeld over de hele keten, met duurzaamheid als norm. Dus dan komen we terug bij de beginvraag: biologische producten kosten meer, maar zijn ze ook duurder?

Zodra alle producten met hun échte en eerlijke prijs in de schappen liggen, zijn biologische producten voor zowel de consument als de maatschappij de beste keus.

*Het EU-biologisch keurmerk
Biologische producten herken je in
de winkel aan dit 'groene blaadje'*

Bronnen

- Faber, J. H., op Akkerhuis, G. J., Bloem, J., Lahr, J., Diemont, W. H., & Braat, L. C. (2009). Ecosysteemdiensten en bodembeheer: maatregelen ter verbetering van biologische bodemkwaliteit (No. 1813). Alterra.
- Sanders, J. & Heß, J. (2019). Leistungen des ökologischen Landbaus für Umwelt und Gesellschaft, Thünen Report 65.
- Scialabba, N. E. H., & Müller-Lindenlauf, M. (2010). Organic agriculture and climate change. Renewable Agriculture and Food Systems, 25(2), 158-169.
- Swartjes, F. A., van der Linden, A. M. A., & van der Aa, N. G. F. M. (2016). Bestrijdingsmiddelen in grondwater bij drinkwaterwinningen: huidige belasting en mogelijke maatregelen. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).
- UN Human Rights Council. (2017). Report of the Special Rapporteur on the right to food. United Nations General Assembly.
- WWF. (2020) Living Planet Report. Bending the curve of biodiversity loss. Almond, R.E.A., Grooten M. and Petersen, T. (Eds). WWF, Gland, Switzerland.
- WWF. (2013) Living Waters Report. Thirsty Crops. WWF, Gland, Switzerland.

Verantwoording

Ons doel bij het samenstellen van deze Greenpapers is antwoord te geven op veelgestelde vragen over biologische landbouw. Wij hebben hierbij gebruikgemaakt van de meest recente en relevante bronnen die voor ons beschikbaar zijn. Dit is aangevuld met de kennis van experts van binnen en buiten Bionext. Natuurlijk wordt er steeds nieuw onderzoek gedaan. Mocht je (recenter) onderzoek of relevante informatie missen, dan horen wij dit uiteraard graag. Stuur een mailtje naar info@bionext.nl.

Deze Greenpapers worden geüpdate wanneer we nieuwe inzichten opdoen en/of actuelere informatie beschikbaar hebben.

Ben je na het lezen geïnteresseerd in meer Greenpapers?

Schrijf je dan in voor onze nieuwsbrief. Dan ontvang je periodiek de meest recente publicatie in jouw inbox. De thema's die wij in onze Greenpapers behandelen zijn: Klimaat, Prijs, Gezondheid, Dierenwelzijn, Biodiversiteit en Bodemvruchtbaarheid.

Over Bionext

Bionext is de ketenorganisatie voor biologische landbouw en voeding. Wij zorgen voor de belangenbehartiging van biologisch op het gebied van wetgeving en onderzoek. Ook voert Bionext een groot aantal projecten uit voor de verdere ontwikkeling van biologisch. Doorlopend voeren wij consumentencampagnes en elk jaar organiseren wij de biologische vakbeurs, de Biobeurs.

Het (gedeeltelijk) overnemen en/of kopiëren is uitsluitend toegestaan na overleg met Bionext. Bij overname of kopiëren uit (delen van) De Definitie van Bio moet Bionext als auteur vermeld worden.

Stichting Bionext

HNK Ede Horapark
Bennekomseweg 43
6717 LL Ede
030 - 233 99 70
info@bionext.nl
www.bionext.nl

Tekst & beeld Bionext

Eindredactie Jeroen Teitler

Coverfoto Jan Bijl **Foto's pagina 2, 7 en 8** Ingrid Hofstra

Ontwerp COCREATIE.NU

